

ફરીને. ટીકાથી. 'આ, રત્નત્રયના સ્વરૂપનું કથન છે.' રત્નત્રય એટલે શું? આત્મા આનંદ જ્ઞાનસ્વરૂપ છે એની અંતર અનુભવમાં પ્રતીતિ, એનું જ્ઞાન અને એમાં લીનતા થવા એ રત્નત્રય છે. એ મોક્ષનો માર્ગ છે અને ધર્મ છે. 'આ, રત્નત્રયના સ્વરૂપનું કથન છે.' નિશ્ચય રત્નત્રય એણે અનંતકાળમાં કદી કર્યું નથી. બહારથી માની, વ્યવહારથી માનીને રખડી મરી ગયો. અંતર સ્વરૂપ ચિદાનંદ નિશ્ચયથી પરનો કર્તા તો નથી. શરીર અને વાણીનો કર્તા પણ આત્મા નથી. કર્તા તો નથી પણ એને જાણવું એ પણ વ્યવહાર છે. આહાહા..! જાણવું પણ જ્ઞાયક જ્ઞાયકનો છે એવો ભેદ પણ વ્યવહાર છે. આહાહા..! રત્નત્રયમાં હું માત્ર જ્ઞાયક છું, જ્ઞાયક જ્ઞાયકનો છે એવો ભેદ પણ નથી. જ્ઞાયક પરને જાણે છે એમ તો નથી, પરનો કર્તા છે એમ તો ત્રણકાળમાં નથી. આહાહા..! પણ હું પરને જાણું છું એ પણ અસદ્ભુત વ્યવહાર છે. એ પણ નહિ. અને આત્મા આત્માને જાણે એ પણ સદ્ભુત વ્યવહાર છે. એ પણ નહિ. આહાહા..! જ્ઞાયક-જાણકસ્વભાવની અંતર દૃષ્ટિ થવી-સમ્યગ્દર્શન એનો વિષય એકલો જ્ઞાયક છે. ભેદ નથી આહાહા..! એવા રત્નત્રયના સ્વરૂપનું કથન છે.

'ચતુર્ગતિ સંસારમાં પરિભ્રમણના કારણભૂત...' ચાર ગતિમાં રખડતો નરક અને નિગોદ... આહાહા..! અનંત અનંત ભવ કર્યા. 'તીવ્ર મિથ્યાત્વકર્મની પ્રકૃતિથી પ્રતિપક્ષ...' ચાર ગતિમાં રખડવાની તીવ્ર મિથ્યાત્વની પ્રકૃતિ જે છે એનાથી '(વિરુદ્ધ) નિજ પરમાત્મતત્ત્વનાં સમ્યક્ શ્રદ્ધાન-' આહાહા..! નિજ આત્મા અંદર ચિદાનંદ પ્રભુ જ્ઞાન અને આનંદનું દળ છે. આત્મા આનંદનું દળ છે, એ નિજ આત્મા પરમાત્મતત્ત્વ, 'નિજ પરમાત્મતત્ત્વનાં સમ્યક્ શ્રદ્ધાન...' એનું અંતર્મુખ થઈને સમ્યક્શ્રદ્ધાન તે સમકિત છે. આહાહા..! અંતર્મુખ થઈને અંતરાત્માનું જ્ઞાન કરવું એ જ્ઞાન છે અને અંતર્મુખમાં આચરણ કરવું, સ્વરૂપમાં આચરણ કરવું એ ચારિત્ર છે. આહાહા..! બાહ્ય ક્રિયાકાંડ એ કોઈ ચારિત્ર નથી. પંચમહાવ્રતાદિ એ કોઈ ચારિત્ર નથી.

એ તો દુઃખના કારણ, બંધનું કારણ છે. આહા...!

અહીં કહે છે કે ‘નિજ પરમાત્મતત્ત્વ...’ નિજ પરમાત્મતત્ત્વ વસ્તુ અંદર આત્મા પરમાત્મા છે. બેસે કેમ પણ? આહાહા...! પર પરમાત્મા અનંત તીર્થકર સિદ્ધ આદિ થયા. આ તો નિજ પરમાત્મતત્ત્વ. પોતાનું પરમઆત્મ પરમસ્વરૂપ તત્ત્વ જે ત્રિકાળ, ધ્રુવ, અનંતઆનંદ, અનંતજ્ઞાન, અનંતશાંતિ આદિ અનંતસ્વરૂપ નિજ પરમાત્મતત્ત્વનું સમ્યક્ શ્રદ્ધાન, એનો સમ્યક્ અનુભવ... આહાહા...! એનું નામ સમ્યગ્દર્શન છે. અંતર્મુખ નિજ પરમાત્મતત્ત્વની સન્મુખ થઈને વિકલ્પ અને રાગથી પણ ભિન્ન થઈને, ભેદથી પણ ભિન્ન થઈને તે આત્મા જ્ઞાન છે અને આત્મા જ્ઞાની છે એ ભેદને પણ છોડીને અભેદમાં સમ્યક્શ્રદ્ધાન થવું એનું નામ ધર્મની પહેલી સીડી, ધર્મનું પહેલું પગથિયું કહેવામાં આવે છે. આહાહા...! લોકોને અજાણી ચીજ અનંતકાળમાં કદી કરી નથી. જે કર્યું એ બધું સંસારમાં રખડવાનું. નરક અને નિગોદમાં અનંતા ભવ કર્યાં. કીડી, કાગડા આદિ અનંત ભવ (કર્યાં). આહાહા...!

ભવભ્રમણનું કારણ જે મિથ્યાત્વ એનાથી વિરુદ્ધ સમ્યક્ શ્રદ્ધા. આહાહા...! ચૈતન્યસ્વરૂપ જ્ઞાયક ભગવાન પૂર્ણાનંદ પ્રભુ, એની શક્તિ અને સ્વભાવની પ્રતીત અને શ્રદ્ધાન એ સમ્યગ્દર્શન છે. એનું સમ્યગ્જ્ઞાન-ચિદાનંદ સ્વરૂપ ભગવાનઆત્માનું જ્ઞાન તે જ્ઞાન છે. શાસ્ત્રજ્ઞાન એ જ્ઞાન-બાન છે નહિ. આહાહા...! એ જ્ઞાન અને આચરણ. સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન સહિત જ્ઞાનસ્વરૂપમાં આચરણ કરવું, જ્ઞાનસ્વભાવી ભગવાનઆત્મામાં આચરણ એટલે રમવું. આહાહા...! દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, ક્રિયા એ કાંઈ આચરણ નથી. એ તો કુઆચરણ છે. આહાહા...!

ભગવાનઆત્મા પૂર્ણાનંદ પરમ તત્ત્વના શ્રદ્ધા-જ્ઞાન અને એનું આચરણ શ્રાવકને પણ (હોય છે એમ) અહીંયાં કહે છે. એને શ્રાવક કહે છે. આ વાડાના શ્રાવક-બાવક એ કોઈ શ્રાવક છે નહિ. એ બધા રખડનારા છે. આહાહા...! વાડામાં અમે શ્રાવક છીએ અને જૈન છીએ. જૈન છે જ નહિ. જૈન તો એને કહીએ ‘ઘટ ઘટ અંતર જિન વસે અને ઘટ ઘટ અંતર જૈન, મતમદિરા કે પાન સો મતવાલા સમજે ન.’ પોતાના મતના આગ્રહ અને અભિપ્રાયને કારણે ઘટઘટમાં જિન વસે છે. એ જિનસ્વરૂપ જ છે. એનો અનુભવ, પ્રતીતિ અને રમણતા કરવી એ જૈન છે. બાકી જૈન-બૈન છે નહિ. આહાહા...! અહીંયાં સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન ત્રણે ઉપરાંત આચરણ લીધું છે. તો શ્રાવકને પણ અંદર સ્વરૂપનું આચરણ હોય છે. આનંદસ્વરૂપ ભગવાન અતીન્દ્રિય આનંદસ્વરૂપ, એના શ્રદ્ધા-જ્ઞાનપૂર્વક અંદર આચરણ એટલે રમવું, સ્વરૂપમાં રમવું એ આચરણ, એ શ્રાવકને હોય તો તે સાચો શ્રાવક છે. આહાહા...!

‘આચરણરૂપ શુદ્ધરત્નત્રય...’ એ ત્રણ-દર્શન-જ્ઞાન ને ચારિત્ર, સ્વરૂપની અંતર રમણતા એ શુદ્ધરત્નત્રય પરિણામોનું. એ એના પરિણામ છે. ભગવાનઆત્મા ત્રિકાળી દ્રવ્ય છે. પણ એની શ્રદ્ધા-જ્ઞાન ને રમણતા એ પરિણામ પર્યાય છે. એ ‘પરિણામોનું જે ભજન...’ આહાહા...! પરિણામોનું ભજન. પરિણામીનું ન કહ્યું. સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન અને અંદર રમણતા, એનું ભજન

કરવું એટલે એકાગ્રતા કરવી, એનું નામ ભગવાનની ભક્તિ છે. ભગવાનની ભક્તિ અને જાત્રા-બાત્રા બધો રાગ છે. એ કોઈ ધર્મ-બર્મ નથી. એ શુભરાગ છે. અશુભરાગથી બચવા શુભરાગ આવે છે પણ એ ધર્મ નથી. મુક્તિનું કારણ એ બિલકુલ નથી. જાત્રા ને ભક્તિ ને સમ્મેદશિખરની જાત્રા, ગિરનારની ને શેત્રુંજયની જાત્રા એ બધી રાગની ક્રિયા છે. એ ધર્મ નથી. આહાહા..!

અહીંયાં તો કહે છે કે ‘શુદ્ધરત્નત્રય પરિણામોનું જે ભજન...’ આહાહા..! ‘તે ભક્તિ છે;...’ તેને પરમાત્મા જિનેશ્વરદેવ ત્રણલોકના નાથ અનંત તીર્થકરો એને ભક્તિ કહે છે. દુનિયા ભગવાનની ભક્તિ કરીને માને છે એ તો પુણ્ય છે. ધર્મ નથી. એ કોઈ ધર્મ નથી. સવારમાં ઊઠીને ભગવાનની પૂજા અને વંદન કરે એ બધું પુણ્ય છે. ધર્મ નથી. જન્મ-મરણનો અંત કરનારી એ ચીજ નથી. એનાથી તો જન્મ-મરણ થાય છે, ભવભ્રમણ થાય છે. આહાહા..! કાંઈ સાંભળ્યું ન હોય. અંતરની ચીજ છોડીને બહારની ચીજમાં જેટલો રોકાય એ બધું સંસારનું કારણ છે. આહાહા..!

અહીંયાં તો કહે છે કે ‘શુદ્ધરત્નત્રય પરિણામોનું જે ભજન તે ભક્તિ છે; આરાધના એવો તેનો અર્થ છે.’ સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાનની આરાધના, સેવા... આહાહા..! શુદ્ધ સ્વરૂપ ભગવાનઆત્મા પરમાનંદની મૂર્તિ પ્રભુ આત્મા અંદર છે. એની સન્મુખની સમ્યક્ શ્રદ્ધા-જ્ઞાન ને ચારિત્ર, એની આરાધના... આહાહા..! એની સેવા (એવો) ‘તેનો અર્થ છે.’ તેને આરાધના કહે છે. બહારની ચીજની આરાધના નથી. અંતરના પરિણામની આરાધના. પરિણામ પણ કેવા ? કે નિર્વિકલ્પ. આહાહા..! વીતરાગી શ્રદ્ધા, વીતરાગ જ્ઞાન અને વીતરાગી આચરણ ત્રણેયની આરાધના કરવી એનું નામ ભક્તિ છે. આહાહા..!

‘એકાદશપદી શ્રાવકોમાં જઘન્ય...’ શ્રાવકને અગિયાર પડિમા છે. સમ્યગ્દર્શન થયા પછી, આત્માનો અનુભવ થયા પછી. વસ્તુ પ્રતીતમાં ક્યારે આવે છે? એનું જે સામર્થ્ય એનું જ્યારે જ્ઞાનમાં ભાન થયું, આત્માનું જેટલી સામર્થ્ય અને શક્તિ છે એટલું જ્ઞાનમાં અને શ્રદ્ધામાં આવ્યું એ નિર્વિકલ્પ જ્ઞાન-શ્રદ્ધાને સમકિત જ્ઞાન કહે છે. એનું નામ ધર્મ છે. બાકી ધર્મ-બર્મ થોથા છે. ભક્તિ-પૂજા કરે, ગિરનારની જાત્રા ને એ બધું થોથા છે, શુભભાવ છે, પુણ્ય છે, બંધનનું કારણ છે. આહાહા..! આવું માને કોણ? બહારમાં ધમાલ ધમાલ... ગજરથ કરે, મોટા રથ કાઢે એ બધી ધમાલ છે.

અહીં તો ભગવાનઆત્મા અંદર પૂર્ણાનંદ પૂર્ણ શક્તિથી ભરેલો છે એની અંતરમાં પ્રતીતિ, જ્ઞાન ને રમણતા એ આરાધના અને એ આત્માની સેવા છે. એનું નામ આત્માની સેવા છે. શ્રાવકના અગિયાર ભેદ છે. ‘એકાદશપદી શ્રાવકોમાં જઘન્ય છ છે;...’ નીચે છે. પહેલેથી છ પડિમા જઘન્ય. ‘મધ્યમ ત્રણ છે...’ સાત, આઠ, નવ. ‘તથા ઉત્તમ બે છે.’ દસ અને અગિયાર. ‘આ બધા શુદ્ધરત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે.’ આહાહા..! ત્યારે એને શ્રાવક કહેવામાં

આવે છે. પડિમાધારી શ્રાવક ત્યારે કહેવામાં આવે છે કે જ્યારે પોતાનો શુદ્ધરત્નત્રય સ્વરૂપ ભગવાનઆત્મા, એની સેવા કરે, એની રમણતા કરે ત્યારે પડિમાધારી કહેવામાં આવે છે. આહાહા...! આવો નવો ધર્મ કાઢ્યો હશે? અત્યાર સુધી તો આ બધું સાંભળતા કે આમ કરવું, આમ કરવું. આ વળી ક્યાંથી કાઢ્યું આવું ? સર્વજ્ઞ ભગવાનનો આ માર્ગ અનાદિથી છે. અજ્ઞાનીને સાંભળવા મળ્યો નથી એટલે કાંઈ બીજી ચીજ થઈ જાય ? આહાહા...!

એકાદશપદી પડિમાઓ છે. એમાં છ પડિમાં જઘન્ય, સાત, આઠ ને નવ મધ્યમ અને દસ ને અગિયાર ઉત્તમ છે. આહાહા...! 'આ બધા શુદ્ધરત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે.' આહાહા...! શ્રાવક તો એને કહીએ, પડિમાધારી એને કહીએ કે અંદરમાં શુદ્ધ રત્નત્રયની સેવા કરે, શુદ્ધ રત્નત્રયને પ્રગટ કરીને રમે એનું નામ પડિમાધારી શ્રાવક કહેવાય છે. છે કે નહિ? 'બ્રહ્મચારીજી'! આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- આત્માની ભક્તિ કરે છે કે પર્યાયની ભક્તિ કરે છે?

ઉત્તર :- પર્યાયની. પર્યાયની ભક્તિનો અર્થ લક્ષ દ્રવ્ય ઉપર છે. આહાહા...! અંતર્મુખ છે ને? પરિણામ અંતર્મુખ છે ને? તો પરિણામની ભક્તિ એનો અર્થ દ્રવ્ય ઉપર લક્ષ છે. દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર ત્રણેયનું લક્ષ દ્રવ્ય ઉપર છે. આહાહા...! દુનિયાએ તો બહારથી મનાવી લીધું. અને અજ્ઞાની એમનેમ ચાલી નીકળ્યા. ભગવાનની ભક્તિ કરો, પૂજા કરો સવારમાં, જયનારાયણ. એનાથી ધર્મ થશે. એવું તો અનંતવાર કર્યું. મહાવિદેહક્ષેત્રમાં અનંતવાર ઉપજ્યો છે. ભગવાન મહાવિદેહમાં તો તીર્થંકરનો કદી વિરહ હોતો નથી. તો તીર્થંકરની ભક્તિ અને સેવા સમવસરણમાં અનંતવાર કરી છે. પણ એ તો પરદ્રવ્યની સેવા એ તો શુભભાવ પુણ્ય છે. એ પુણ્ય તો બંધનનું કારણ છે, રખડવાનું કારણ છે. આહાહા...! આવી વાત. ત્યારે ન કરવું? જ્ઞાનીને અશુભથી બચવા શુભભાવ આવે છે પણ છે બંધનું કારણ. આહાહા...! મોક્ષનું કારણ એ નથી. મોક્ષનું કારણ પ્રભુ ચૈતન્ય નિજ પરમાત્મતત્ત્વ, એની દૃષ્ટિ, જ્ઞાન ને રમણતા એ મોક્ષનું કારણ છે. આહાહા...!

શુદ્ધ રત્નત્રયની ભક્તિ અગિયાર પડિમાવાળા કરે છે. આહાહા...! એને પડિમાધારી અને શ્રાવક કહેવામાં આવે છે. બાકી તો થોથા છે. આહાહા...! શુદ્ધ રત્નત્રયની ભક્તિ શ્રાવક કરે ત્યારે એને પડિમાધારી કહેવામાં આવે છે. પડિમાધારીને શુદ્ધરત્નત્રયનું સેવન હોય છે. અંદર આચરણ પણ હોય છે. આનંદનું આચરણ પણ હોય છે. આહાહા...! અરે..રે...! કાંઈ વાત!

મુમુક્ષુ :- આ ઊંચી વાત આપ કરો છો.

ઉત્તર :- ઊંચી વસ્તુ જ આ છે. કહ્યું ને? સવારમાં આવ્યું હતું ને? ખડી ભીંતને અડતી નથી. આહાહા...! ખડી ખડીમાં રહે છે, કલઈ. ભીંત ભીંતમાં રહે છે. ભીંતને ખડી અડતી નથી. આહાહા...! કેમકે ભીંત અને ખડીનું અસ્તિત્વ ભિન્ન છે. એક અસ્તિત્વ બીજાના

અસ્તિત્વમાં જાય તો પોતાનું અસ્તિત્વ રહેતું નથી. આહાહા...! કપડામાં રંગ લાગે છે ત્યાં એ રંગ કપડાને અડતો નથી. આહાહા...! બહુ આકરું કામ છે, બાપુ!

મુમુક્ષુ :- કપડું રાતું થાય છે ને? રાતું કપડું.

ઉત્તર :- રાતું કપડું એ તો રાતો રંગ છે. એ કાંઈ ટોપી રાતી નથી. ટોપી તો ભિન્ન છે. રંગનું અસ્તિત્વ ભિન્ન છે, ટોપીનું અસ્તિત્વ ભિન્ન છે. ભીંતમાં જે ખડી ધોળી થાય એ ધોળાનું અસ્તિત્વ ભિન્ન છે, ભીંતનું અસ્તિત્વ ભિન્ન છે. એક અસ્તિત્વ બીજાના અસ્તિત્વને કદી અડતું નથી. ખડી છે એ ભીંતને અડતી નથી. આહાહા...! આવી વાત ક્યાં સાંભળે? રખડવામાં અનંતકાળ ચાલ્યો ગયો. વીતરાગનો સત્ય માર્ગ પડ્યો રહ્યો અને બહારથી થોથા કરીને મરી ગયો અને ચાર ગતિમાં રખડી મર્યો. આહાહા...!

‘શુદ્ધરત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે.’ આહાહા...! પહેલી પડિમાવાળા પણ શુદ્ધરત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે એમ આવ્યું ને? પહેલી પડિમા છે ને પહેલી પડિમા? સમ્યગ્દર્શન પહેલી પડિમા. ભલે પંચમ ગુણસ્થાને છે. તો એ પણ શુદ્ધરત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે. આહાહા...! ત્યારે પહેલી પડિમા કહેવામાં આવે છે. એવી અગિયારેય પડિમા શુદ્ધરત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે. મુનિ તો પૂર્ણ શુદ્ધ રત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે. આહાહા...! એને મુનિ કહીએ. નગ્ન થઈ ગયા, ક્રિયાકાંડ કરે, પંચમહાવ્રત પાળે એ મુનિ નથી. જૈનદર્શનમાં એને મુનિ કહેતા જ નથી. આહાહા...! આકરી વાત છે, ભાઈ! આહાહા...!

શુદ્ધ રત્નત્રયની ભક્તિ અગિયાર પડિમાધારી શ્રાવક પણ કરે છે અને મુનિ પણ કરે છે. શ્રાવક અને મુનિ બેય અંતરાત્માથી બહિરાત્મપણું છોડીને અંતરાત્માથી પરમાત્માની ભક્તિ કરે છે. પરમાત્માના ધ્યેયમાં જાય છે. આહાહા...! આવો કેવો માર્ગ આ! ‘શાંતિભાઈ’! આહાહા...! કોઈ દિ’ સાંભળ્યો નથી. આ સામાયિક કરો, પોષા કરો, પડિકમ્માણા કરો, ચોવિહાર કરો એટલે થઈ ગયો ધર્મ. એવા તો અનંતવાર થોથા કર્યા. રાગની મંદતા હોય, પુણ્ય હોય તો માણસ-બાણસ થાય કાં તો ધૂળનો-પૈસાનો શેઠિયો થાય. ધૂળ-ધૂળ. ધૂળનો શેઠિયો થાય કરોડપતિ-અબજપતિ. એમાં ભવ ઘટે નહિ. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- આઙ્કિકામાં જનમવું પડે.

ઉત્તર :- ‘આઙ્કિકા’માં શું, એ તો પુણ્ય ઘણું હોય તો ત્યાં ‘આઙ્કિકા’માં જન્મે. આહાહા...! ત્યાં પૈસા બહુ છે ‘આઙ્કિકા’માં. એ તો પુણ્ય હોય એવા તો જન્મે પણ મરીને પછી જાય ચોર્યાશીના અવતારમાં. આહાહા...! એક અબજપતિ મારી પાસે આવ્યો હતો. ત્યાં અબજપતિ છે. ‘આઙ્કિકા’ ‘નાઈરોબી’માં સાડા ચારસો કરોડપતિ છે. સાડા ચારસો કરોડપતિ અને પંદર અબજપતિ છે. એમાં એક અબજપતિ મારી પાસે આવ્યો હતો. એ એમ કહે કે આ તમારું દિગંબર મંડળ શ્વેતાંબર મંદિરમાં જતા નથી, દર્શન કરતા નથી. મેં કીધું, તત્ત્વજ્ઞાન થયા પછી વ્યવહાર કેવો હોય એ સમજાય છે? એને બીજો ઉત્તર તો શું આપે? તત્ત્વજ્ઞાન સમ્યગ્દર્શન

થયા પછી વ્યવહાર કેવો હોય એને એની ખબર પડે. એને એમ કહેવાય કે તારી આ વાત ખોટી છે? નાની ઉંમરનો હતો. ચાલીસ વર્ષની ઉંમર હશે. ૩૫-૪૦. અબજપતિ-અબજપતિ. સો કરોડ રૂપિયા. અબજ. એવા પંદર અબજપતિ છે.

આપણા મુમુક્ષુમાં આઠ જણા તો કરોડપતિ છે. કરોડપતિ. એમાં શું થયું? ધૂળમાં શું છે? આહાહા...! ૨૬ દિવસમાં ૪૫ લાખ રૂપિયા ભેગા કર્યા. અમે ૨૬ દિવસ રહ્યા હતા તો ૪૫ લાખ (ભેગા કર્યા). પંદર લાખ પહેલા ભેગા કર્યા હતા. નવું મંદિર બનાવ્યું. ‘આફ્રિકા’માં મંદિર બે હજાર વર્ષમાં થયું નથી. દિગંબર મંદિરનું નામ નથી. દિગંબર મંદિર બનાવ્યું. બાવીસ લાખનું તો મંદિર બનશે. બાવીસ લાખનું. એ સિવાય તો ૬૦ લાખ છે બીજા. આહાહા...! એમાં શું? કીધું, જે છે એ શુભભાવ છે. તમે ૬૦ લાખ ખર્ચો તો ધર્મ થશે, જન્મ-મરણ મટશે એ વાત છે નહિ. સાંભળતા હતા, પ્રેમથી સાંભળતા હતા. પ્રેમથી અહીંથી બોલાવ્યા હતા ને? અને બધા અહીંના પરિચયવાળા હતા. મહાજન લોકો હતા. ‘જામનગર’ની પાસે ‘ચેલાચંદ’ ગામ છે ને ત્યાંના મહાજન લોકો છે. છ હજાર માણસો છે. છ હજાર મહાજનની વસ્તી. એમાં ૬૦ ઘર પાક્કા મુમુક્ષુના છે. લોકોનો ઘણો પ્રેમ. પણ બાપુ! પૈસા ઉપરથી તમને ધર્મ થાય એ ત્રણકાળમાં નથી. અબજો રૂપિયા ખર્ચીને મંદિર બનાવે અને જન્મ-મરણ મટે એમ ત્રણકાળમાં નથી. જો રાગ મંદ કરે તો પુણ્યબંધન થાય. પૈસા આપે અને બહાર પડવાનું અભિમાન હોય, અમે ખર્ચીએ અને અમે મોઢા આગળ રહીએ તો તો પાપ બાંધે. ‘દેવીલાલજી’! વસ્તુનું આવું સ્વરૂપ છે. ચારે બાજુથી સંકેલીને આત્મામાં જવાનું છે. ભગવાનની સ્મરણ અને ભક્તિનો એક વિકલ્પ પણ ઊઠે કે અબજ રૂપિયાનું મંદિર બનાવવાનો વિકલ્પ ઊઠે એનાથી પણ ખસીને અંદરમાં જવું એ ધર્મ છે. આહાહા...! આકરી વાત છે, બાપુ! ૪૫ વર્ષથી તો અહીં ચાલે છે. ૪૫ વર્ષથી અહીં (છીએ). આહાહા...! ૪૫ વર્ષની ઉંમરે આવ્યા હતા. ૮૧ વર્ષ ચાલે છે. ૮૧. ૮૧મું વર્ષ ચાલે છે. ૮૦ વર્ષ પૂરા થયા. બધું ઘણું જોયું છે. ઘરની દુકાન હતી. વેપાર કર્યો છે. બધો માલ લાવતા. ‘મુંબઈ’, ‘સુરત’, ‘ભરૂચ’ બધે માલ લેવા જતા હતા. નાની ઉંમરમાં, ૨૦ વર્ષની ઉંમરમાં. ૨૨ વર્ષે છોડી દીધું. આહાહા...! અંદર ધૂળેય નથી. દુનિયા રાજી રાજી થઈ જાય જાણે. વર્ષે બે-પાંચ લાખની પેદાશ દેખે... ઓહોહો...! અમે સુખી છીએ. દુઃખી છે.

મુમુક્ષુ :- આપણા બાપ-દાદા પાસે નહોતું.

ઉત્તર :- બાપ-દાદા પાસે નહોતું અને આની પાસે હતું તો એની પાસે ક્યાં રહ્યું છે? એની પાસે તો મમતા આવી છે. આહાહા...! ‘માણેકચંદભાઈ’ પાસે પૈસા નહોતા અને ‘રામજીભાઈ’ પાસે પૈસા આવ્યા. એ પૈસા ક્યાં આવ્યા એ તો મમતા આવી છે. હવે પાછું મકાન વેચીને ‘ચેતન’ને સોંપી દીધું. કોનું મકાન અને કોના કાંઈ...? આહાહા...! અરે...રે...! દયા, દાનનો વિકલ્પ પણ ઉત્પન્ન થાય એ આત્માનો નહિ. આત્મા એને જાણે એમ પણ

નથી. આહાહા...! આત્મા આત્માને જાણે એવો ભેદ પાડવો એ પણ નથી.

આત્મા જ્ઞાયકસ્વરૂપ ભગવાન પૂર્ણાનંદનો નાથ, એમાં દષ્ટિ લગાવી અનુભવ થવો એ ધર્મની પહેલી સીડી છે, ધર્મનું પહેલું પગથિયું એ છે. બાકી બધા મીંડા છે. આહાહા...! આ પુસ્તક તો ઘણા બહાર પડ્યા. બાવીસ લાખ પુસ્તક બહાર પડ્યા છે. અહીંથી બાવીસ લાખ પુસ્તક. આઠ લાખ તો 'જયપુર'થી બહાર પડ્યા છે. ત્રીસ લાખ છપાણા છે. હવે સાત લાખ 'મુંબઈ'થી છપાશે. એક પુસ્તક આવ્યું છે. બીજા સાત લાખ બહાર પડશે. પ્રચાર તો ચારેકોર થઈ ગયો છે પણ અંદર બેસવું... આહાહા...!

અહીં તો કહ્યુંને? ખડી-કલઈ ભીંતને અડતી નથી. આહાહા...! રંગ ટોપીને અડતો નથી. રંગ રંગમાં છે, ટોપી ટોપીમાં છે. આહાહા...! વસ્તુની સ્થિતિ એવી ત્રિલોકના નાથ તીર્થંકરદેવ, અનંત પરમાત્મા તીર્થંકરો આમ કહી ગયા છે અને આમ કહે છે. મહાવિદેહમાં અત્યારે કહે છે. 'સીમંધરસ્વામી' ભગવાન સાક્ષાત્ બિરાજે છે. સભામાં વાઘ, સિંહ, ઇન્દ્ર, દેવ બધા ત્યાં આવે છે. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- આપણે જવાનું...

ઉત્તર :- ત્યાં જઈને શું કરવું છે? આત્મામાં જાવું છે. ત્યાં પણ અનંતવાર જઈ આવ્યો છો. અનંત પુદ્ગલપરાવર્તન કર્યાં. મહાવિદેહમાં અનંતા પુદ્ગલપરાવર્તન, એક પુદ્ગલ પરાવર્તનમાં અનંતમાં ભાગમાં અનંતા ભવ. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- તે વખતે આપનો ઉપદેશ સાંભળ્યો નહોતો. હવે આપને સાંભળીને જાય તો ફેર.

ઉત્તર :- જન્મ લે એમાં શું થયું. જન્મ તો અહીં લીધો. ચિદાનંદપ્રભુ હું છું એવી ઉત્પત્તિ કરવી એ જન્મ છે. હું તો આનંદનો નાથ સચ્ચિદાનંદ જ્ઞાતા જાણનાર હું છું, હું એક કણનો પણ ફેરફાર કરનાર નથી, કીડીને બચાવનાર હું નહિ, આંખની પાપણ હલાવનાર હું નથી. આહાહા...! આવો પ્રભુનો માર્ગ છે.

વીતરાગદેવ જિનેશ્વરદેવ પરમાત્મા ગણધરો અને ઇન્દ્રોની વચ્ચે આ કહેતા હતા એ વાત છે. આ વાત ત્યાં મહાવિદેહક્ષેત્રમાં ચાલે છે. આહાહા...! ત્યાં હતા. હું ત્યાં હતો ત્યાંથી અહીં આવ્યો છું. દેહ છૂટવાના વખતે પરિણામ એવા આવ્યા કે સરખા પરિણામ રહ્યા નહિ, નહિતર રાજકુમાર હતા, અબજોની પેદાશ હતી, હાથી-ઘોડા હતા. મહાવિદેહમાં મરતા પરિણામ એવા થયા કે 'ઉમરાળા'માં જન્મ થઈ ગયો. અહીંથી અગિયાર માઈલ દૂર કાઠિયાવાડમાં આવી જન્મ્યા. બહેન પણ ત્યાં હતા. આહાહા...! એમાં ક્ષેત્ર શું કરે?

અંતર ભાવભગવાન નિજ પરમાત્મતત્ત્વસ્વરૂપ, એની દષ્ટિ અને જ્ઞાન વિના એમાં રમણતા કદી થતી નથી. તો પહેલાવહેલા સમ્યગ્દર્શન જ જ્યાં નથી ત્યાં ધર્મ ક્યાં છે? આહાહા...! એ કીધું ને? એકાદશપદી 'શુદ્ધરત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે. તેમ જ ભવભયભીરુ,...

ભવભયભીરુ. આહાહા..! અરે..રે..! અહીંથી ક્યાં જાશે? દેહ છૂટી જશે પણ આત્મા તો નિત્ય છે. દેહ છૂટીને આત્મા ક્યાં અવતરશે? આહાહા..! એવો જેને ભવના ભયનો ડર છે. હું આત્મા છું એ તો અનાદિઅનંત છું. દેહ તો છૂટી જવાનો છે. આની રાખ થઈ જવાની. તો એ આત્મા જશે ક્યાં? આહાહા..! એનો તો કાંઈ નાશ થવાનો નથી. અવિનાશી નિત્ય છે. એ પરમાણુ કાંઈ નાશ થતા નથી. પરમાણુની પર્યાય પલટે છે. આહાહા..! શરીરની પર્યાય પલટે છે. આ પર્યાય આવી છે તે એ રાખની પર્યાય થશે. વસ્તુ કાંઈ નાશ પામે છે? આહાહા..! આ દેહ છૂટ્યા પછી ક્યાં જશે? એનું અસ્તિત્વ ક્યાં રહેશે એની ખબર નથી. આત્મા કાંઈ કરતો નથી. હું કોણ છું? એની કોઈ દરકાર નહિ ને આ દુનિયાની દરકાર. બાયડી, છોકરા, કુટુંબ, ધંધા. પાપના ધંધા. આખો દિ' પાપ એકલું પાપ. આહાહા..!

અહીં કહે છે કે સાચા શ્રાવક છે એ તો શુદ્ધરત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે. 'તેમ જ ભવભયભીરુ, પરમનૈષ્કર્મ્યવૃત્તિવાળા...' મુનિ. આહાહા..! પરમનૈષ્કર્મ્યવૃત્તિ. પુણ્યની ક્રિયા રહિત. મહાવ્રતના પરિણામ એ રાગ છે એનાથી રહિત. આહાહા..! પરમનૈષ્કર્મ્યવૃત્તિવાળા. ભાષા જુઓ! કેવા છે જૈનમુનિ? ક્રિયાકાંડના વિકલ્પથી રહિત છે. આહાહા..! અંદર છે કે નહિ? 'પરમનૈષ્કર્મ્યવૃત્તિવાળા...' પંચમહાવ્રતાદિના પરિણામની ક્રિયા એ તો રાગ છે. એનાથી રહિત નૈષ્કર્મ્યવૃત્તિવાળા. આહાહા..! પાંચ સમિતિ ને ગુપ્તિ ને આહાર ને પાણી લેવા, દેવા એ તો બધી ક્રિયા છે, રાગ (છે). નૈષ્કર્મ્ય અંદર ચૈતન્યમૂર્તિમાં રહેવું, ક્રિયાકાંડથી રહિત અંદરમાં જવું. એવા 'પરમ નિષ્કર્મ પરિણતિવાળા) પરમ તપોધન...' પરમ તપોધન મુનિ. આહાહા..! નગ્ન મુનિ જંગલમાં વસનારા, અંદર આત્માનું ધ્યાન કરનારા. આહાહા..! અંતરમાં સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રનું આરાધન કરનારા. તેને અહીંયાં મુનિ કહે છે. આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- ધન તો છે. તપોધન કીધા ને મુનિને.

ઉત્તર :- તપોધન-તપરૂપી ધન. આત્માના આનંદ અને શાંતિરૂપી ધન. આ ધૂળ નહિ. પૈસા તો ધૂળ છે. માટી છે, ધૂળ છે. આ તો તપોધન. અંદર ઇચ્છાનો નિરોધ કરીને આનંદ પ્રગટ કરે એ આનંદ ધન છે. તપોધન. તપ-ઇચ્છા નિરોધ કરીને અંદર આનંદમાં ઉગ્રતા લાવવી, ચારિત્રસહિત આનંદની વૃદ્ધિ કરવી એનું નામ અહીં તપોધન કહે છે. એ તપધન છે. બાકી બધા થોથા છે. આહાહા..!

'પરમ તપોધનો પણ (શુદ્ધ) રત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે.' મુનિ પણ અંદર શુદ્ધ રત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે. પંચમહાવ્રતના વિકલ્પ એ નહિ. એને તો જાણે છે. જાણે છે એમ કહેવું એ પણ વ્યવહાર છે. અંતર શુદ્ધ રત્નત્રયની ભક્તિ કરે તેને સાચા મુનિ કહીએ. આનંદને પર્યાયમાં પ્રગટ કરી રમવું એ રત્નત્રયની ભક્તિ છે. આહાહા..! વાતે વાતે ફેર, શબ્દે શબ્દે ફેર. માન્યું હોય કાંઈક ને નીકળે કાંઈક. અનાદિ કાળથી રખડે છે. મરી રખડે છે. આહાહા..! નરક ને નિગોદના અવતાર કરીને. આહાહા..! એક અંતર્મુહૂર્તમાં, એક શ્વાસમાં અઢાર ભવ

નિગોદના-આ લસણ ને ડુંગળી. ડુંગળીને શું કહે? પ્યાજ. એક શ્વાસમાં અઢાર ભવ. એમાં અંતર્મુહૂર્તમાં ૬૬૩૩૬ ભવ. એવા અનંતવાર કર્યા. આહાહા...! વિચાર કે દિ' કર્યો છે?

અંતર્મુહૂર્ત-બે ઘડી. બે ઘડીમાં નિગોદ લીલ, ફૂગ, કાય. પાણીમાં કાય થાય છે ને? અને આ લસણ અને ડુંગળી. આહાહા...! એમાં જન્મ લઈને એક શ્વાસમાં અઢાર ભવ, અંતર્મુહૂર્તમાં ૬૬૩૩૬ ભવ. આહાહા...! ગજબ વાત છે. વિચાર કે દિ' કર્યો છે? એ તો આ બધું હો-હા, હો-હા, હો-હા... મરીને જવાના ત્યાં. આહાહા...! બે ઘડીની અંદર નિગોદના, ડુંગળીના ભવ. ૬૬૩૩૬ એટલા ભવ કર્યા એમ ભગવાનનો પાઠ છે. ભગવાનના શ્રીમુખે આવ્યું એમાં એટલા ભવ એમણે કહ્યા છે. એમ એકવાર નહિ, અનંતવાર ત્યાં જન્મ્યો અને મર્યો. ઓહોહો...! અનંતકાળ વીતી ગયો. અનંત... અનંત... અનંત... અનંત... આદિ વિનાનો કાળ. ક્યાં રહ્યો એની એને ખબર નથી. ખબર નથી કે હું અહીંથી ક્યાં જઈશ? આ દેહ છોડીને ક્યાં જઈશ? કાંઈ ખબર ન મળે. ભાન ન મળે. આહાહા...! આત્મા તો નિત્ય છે. દેહનો નાશ થશે. આત્માનો નાશ થશે? દેહનો પણ નાશ નથી. દેહના પરમાણુની પર્યાય બીજા પરમાણુ રૂપે થાય એનું નામ નાશ. પરમાણુનો ક્યાં નાશ થાય છે? દેહરૂપે પરમાણુ છે એ રાખરૂપે થાય એને નાશ કહેવામાં આવે છે. પરમાણુનો નાશ નથી થતો. આહાહા...! એમ આત્માનો નાશ નથી થતો. એક ભવમાંથી બીજા ભવમાં કે ત્રીજા ભવમાં (જાય) એમ અનંતભવ (કર્યા). આહાહા...! પાણી ઉતરી જાય એવું છે.

અંતર્મુહૂર્તમાં ૬૬૩૩૬ ભવ. મરે ને ઊપજે... મરે ને ઊપજે... મરે ને ઊપજે... મરે ને ઊપજે... આહાહા...! અંતર્મુહૂર્તમાં ૬૬ હજાર વાર જન્મે અને મરે. નિગોદમાં લીલ-ફૂગમાં. લીલ-કાય, લસણ, ડુંગળી. આહાહા...! કાંદા, મૂળા. મૂળા હોય છે ને? મૂળાનો સફેદ કંદ. એમાં પણ અનંતકાય છે. એના પાંદડામાં અસંખ્ય (શરીર) છે. પણ અંદર છે એમાં એક કટકીમાં અનંત જીવ છે. ત્યાં એક શ્વાસમાં અઢાર ભવ કર્યા. અંતર્મુહૂર્તમાં ૬૬૩૩૬ ભવ કર્યા. આહાહા...! અત્યાર સુધી રહ્યો ક્યાં? અનાદિ... અનાદિ... અનાદિ... અનાદિ... અનાદિ... આહાહા...! આત્મા છે કે નહિ? છે તો રહ્યો ક્યાં? એણે ક્યાં વિચાર કર્યા છે? આહાહા...! મૂંઢપણે પાંચ-પચ્ચીસ લાખ રૂપિયા ભેગા થયા, રળે તો જાણે અમે જીત્યા. મરીને નિગોદમાં જવાના. આહાહા...! આકરી વાત છે, પ્રભુ!

ગયો કાળ અનંત ગયો. એ અનંતનો આદિ છે? કે આના પછી... આના પછી... આના પછી... આના પછી... ભવ... ભવ... ભવ... ભવ... ભવ... આદિ વિનાના અનંત અનંત ભવ કર્યા. આહાહા...! એને છૂટવા માટે આ એક જ રસ્તો છે. આ આત્માનો અંદર અનુભવ થવો. આહાહા...! રાગ અને દયા, દાનનો ભાવ છોડીને અંતર આત્માના આનંદનો અનુભવ થવો એ જ એક ધર્મ છે. બાકી બીજા ધર્મ નથી. લોકોએ ભરમાવીને લોકોને ભ્રમમાં નાખી દીધા. આહાહા...! અનુભવ પ્રકાશ નામ આપ્યું છે ને. 'પ્રેમચંદ'ની છોકરી. છોકરો .. એનો

અનુભવ પ્રકાશ. છોકરો નાનો દસ મહિનાનો. આહાહા..! નામ તો આપ્યું પણ... આહાહા..!
 ગયા કાળમાં અનંતકાળ ક્યાં રહ્યો, પ્રભુ! તેં કદી વિચાર કર્યો છે? આહાહા..! નરક અને નિગોદમાં અનંતભવ ગયા. અને જ્યાં સુધી મિથ્યાત્વ છે ત્યાં સુધી અનંતભવ કરશે. આહાહા..! મિથ્યાત્વથી વિરુદ્ધ પ્રકૃતિ, આત્માનું સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર એ તપોધન પણ કરે છે. શ્રાવક તો અંતરનું ધ્યાન કરે છે પણ મુનિ પણ... છે ને? ‘(પરમ નિષ્કર્મ પરિણતિવાળા) પરમ તપોધનો પણ (શુદ્ધ) રત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે.’ આહાહા..! એ પંચમહાવ્રત પાળે છે એમ નહિ. નગ્ન નહિ. એ કોઈ મુનિપણું નથી. અંતર આનંદસ્વરૂપની ભક્તિ કરે છે. અતીન્દ્રિય આનંદની રમતમાં રમે એનું નામ મુનિ છે. આહાહા..!

એ કહ્યું ને? ‘ભવભયભીરુ, પરમનૈષ્કર્મ્યવૃત્તિવાળા...’ ક્રિયાકાંડની વૃત્તિથી રહિત. આહાહા..! ‘(પરમ નિષ્કર્મ પરિણતિવાળા) પરમ તપોધનો...’ અંતરમાં આનંદમાં રમનારા. આહાહા..! એ ‘પણ (શુદ્ધ) રત્નત્રયની ભક્તિ કરે છે.’ એ અંતરના આનંદની ભક્તિ કરે છે. આહાહા..! આત્મા સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ છે. સત્ ચિદાનંદ, સત્ ચિદાનંદ-જ્ઞાન અને આનંદ પ્રભુ છે. એનું અસ્તિત્વ આત્માની મોજૂદગી, હયાતી, અતીન્દ્રિય આનંદ, જ્ઞાનાદિ ગુણના સ્વભાવની હયાતી છે. રાગ-દ્વેષનો તો નાશ થાય છે. થાય છે અને નાશ પામે છે અને રખડે છે. એની મૂળ હયાતી તો આ છે. મુનિ એની ભક્તિ કરે છે તો મુનિ કહેવાય છે. આહાહા..! પંચમહાવ્રત કે નગ્નપણું લઈ લે તો એ મુનિ છે એમ નથી. આહાહા..!

‘તે પરમ શ્રાવકો અને પરમ તપોધનોને...’ આહાહા..! એ પરમ શ્રાવક. જોયું! અંતરના ધ્યાનમાં, અંતરના આનંદના ધ્યાનમાં આચરણ કરનારા. આહાહા..! ‘તે પરમ શ્રાવકો અને પરમ તપોધનોને જિનવરોએ કહેલી...’ જિનવર ત્રિલોકનાથ જૈનપરમેશ્વરે કહેલી ‘નિર્વાણભક્તિ...’ આહાહા..! શ્રાવકને નિર્વાણભક્તિ કીધી. આહાહા..! જિનવરોએ કહેલી. જિનવરોએ પણ.. શ્રાવક જે અંતર આનંદમાં રહે, અતીન્દ્રિય આનંદની અંદર દષ્ટિ કરીને રમે છે તેને જિનવરોએ કહેલી ભક્તિ હોય છે. છે? આહાહા..!

‘જિનવરોએ કહેલી નિર્વાણભક્તિ-અપુનર્ભવરૂપી સ્ત્રીની સેવા-’ અપુનર્ભવ ભવ જ નહિ હવે. આહાહા..! ‘અપુનર્ભવરૂપી સ્ત્રી સેવા-વર્તે છે.’ આહાહા..! એ તો અંતર અપુનર્ભવના પરિણામ વર્તે છે. ભવ કરે એવા પરિણામ એમાં છે જ નહિ. આહાહા..! અતીન્દ્રિય આનંદના પરિણામ, જેને ભવ નથી એ અપુનર્ભવમાં જ રમે છે. ભવ કરવાનો જે ભાવ છે એને છોડી દે છે. આહાહા..! શ્રાવક અને મુનિ બેયને આવી ભક્તિ હોય છે. એનું નામ સાચી ભક્તિ કહેવામાં આવે છે. આહાહા..! આ તો ભગવાનની ભક્તિ સવારમાં પૂજા કરે અને સ્વાહા.. સ્વાહા.. સ્વાહા.. થઈ ગઈ ભક્તિ. ધૂળમાં પણ નથી. શુભભાવના પણ ઠેકાણા નથી તો શુદ્ધની ભક્તિ તો છે જ ક્યાં? આહાહા..!

નિર્વાણભક્તિ. શ્રાવકને પણ, પહેલી પડિમાવાળાને પણ નિર્વાણભક્તિ છે, એમ કહ્યું.

એમ કહ્યું ને? સમ્યગ્દષ્ટિ અનુભવી આનંદનો અનુભવ કરનાર સમ્યગ્દષ્ટિ પ્રથમ પાંચમે ગુણસ્થાને છે એ પણ નિર્વાણની ભક્તિ કરે છે, મોક્ષની ભક્તિ કરે છે. આહાહા...! અંદર છે કે નહિ? આ જિનવરની વાણી છે. ત્રિલોકનાથ તીર્થંકરદેવ પરમાત્મા બિરાજે છે. એમની આ વાણી છે. ત્યાંથી આવેલા. ‘કુંદકુંદાચાર્ય’ ત્યાં ગયા હતા. આઠ દિ’ રહ્યા. ત્યાંથી આવીને આ બનાવ્યું. એમાં આ જે છે ‘નિયમસાર’ એ તો મુનિરાજ કહે છે કે મેં તો મારા માટે બનાવ્યું છે. ‘કુંદકુંદાચાર્ય’. ‘મંગલં ભગવાન વીરો, મંગલં ગૌતમો ગણી, મંગલં કુંદકુંદાર્યો જૈનધર્મોસ્તુ મંગલં.’ એ ‘કુંદકુંદાચાર્ય’ કહે છે કે મેં તો મારા માટે આ બનાવ્યું છે. આહા...! છેલ્લે ૧૮૭ (ગાથામાં કહે છે). આહાહા...! મારી ભાવના માટે ‘ણિયભાવણાણિમિત્તં મણ કદયિમસારણામસુદં’ આહાહા...! ‘નિયમસાર’.

મુમુક્ષુ :- એમણે તો મૂળ ગાથા કરી છે. ટીકા તો...

ઉત્તર :- મૂળ ગાથા છે ને. અને મૂળ ગાથાનો વિસ્તાર કર્યો ટીકાકારે. ટીકામાં ભાવ છે એનો વિસ્તાર કર્યો. આહાહા...! ‘પદ્મપ્રભમલધારિદેવ’ એક જ મળ્યા એની ટીકા કરનારા. બીજા કોઈ ટીકા કરનાર મળ્યા પણ નહિ પાછા. આહાહા...! દિગંબર સંત વનમાં વસનારા, સિદ્ધ સાથે વાતું કરનારા. એવી ચીજ છે એ. આહાહા...!

(હવે આ ૧૩૪મી ગાથાની ટીકા પૂર્ણ કરતાં ટીકાકાર મુનિરાજ શ્રી પદ્મપ્રભમલધારિદેવ શ્લોક કહે છે:)

શ્લોક-૨૨૦

(મંદાક્રાંતા)

સમ્યક્ત્વેઽસ્મિન્ ભવભયહરે શુદ્ધબોધે ચરિત્રે

ભક્તિ કુર્યાદનિશમતુલાં યો ભવચ્છેદદક્ષામ્ ।

કામક્રોધાદ્યખિલદુરધવ્રાતનિર્મુક્તચેતાઃ

ભક્તો ભક્તો ભવતિ સતતં શ્રાવકઃ સંયમી વા ॥૨૨૦॥

[શ્લોકાર્થ :-] જે જીવ ભવભયના હરનારા આ સમ્યક્ત્વની, શુદ્ધ જ્ઞાનની અને ચારિત્રની ભવછેદક અતુલ ભક્તિ નિરંતર કરે છે, તે કામક્રોધાદિ સમસ્ત દુષ્ટ પાપસમૂહથી મુક્ત ચિત્તવાળો જીવ-શ્રાવક હો કે સંયમી હો-નિરંતર ભક્ત છે, ભક્ત છે. ૨૨૦.

શ્લોક-૨૨૦ ઉપર પ્રવચન

શ્લોક ૨૨૦.

સમ્યક્ત્વેઽસ્મિન્ ભવભયહરે શુદ્ધબોધે ચરિત્રે

ભક્તિ કુર્યાદનિશમતુલાં યો ભવચ્છેદદક્ષામ્ ।

કામક્રોધાઘ્ચિલદુરધવ્રાતનિર્મુક્તચેતાઃ

ભક્તો ભક્તો ભવતિ સતતં શ્રાવકઃ સંયમી વા ॥૨૨૦॥

શ્લોકાર્થ :- આહાહા...! ‘જે જીવ ભવભયના હરનારા આ સમ્યક્ત્વની, શુદ્ધ જ્ઞાનની અને ચારિત્રની ભવછેદક...’ આહાહા...! ભગવાનઆત્મા આનંદસ્વરૂપ પ્રભુ, એની અંદર સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન ને ચારિત્ર, અતીન્દ્રિય આનંદનો સ્વાદ જેને આવ્યો એ આત્માની ભક્તિ કરે છે. આહાહા...! ‘જે જીવ ભવભયના હરનારા આ સમ્યક્ત્વની, શુદ્ધ જ્ઞાનની અને ચારિત્રની...’ આચરણ હતું ને માથે? એ ‘ભવછેદક અતુલ ભક્તિ...’ ભવના નાશ કરનારી અતુલ, જેને ઉપમા ન આપી શકાય એવી અતુલ ભક્તિ ‘નિરંતર કરે છે,...’ આહાહા...! ‘તે કામક્રોધાદિ સમસ્ત દુષ્ટ પાપસમૂહથી મુક્ત ચિત્તવાળો જીવ-’ આહાહા...! પુણ્ય અને પાપથી રહિત અંતર આનંદસ્વરૂપમાં લીનતા કરનારા શ્રાવક અને મુનિ છે.

‘શ્રાવક હો કે સંયમી હો-નિરંતર ભક્ત છે, ભક્ત છે.’ આહાહા...! બે વાર અવાજ કર્યો. આહાહા...! અંતર આનંદસ્વરૂપમાં જે ભક્તિ કરે છે એ શ્રાવક કે મુનિ સાચા ભક્ત છે, ભક્ત છે. બાકી બધા નામધારી છે. આહાહા...! વિશેષ કહેશે...

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)